

Μοναστήρια στον Πόντο

[Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός](#) / [Προσκυνήματα-Οδοιπορικά-Τουρισμός](#)

Γράφει η Χριστίνα Ασλανίδου

Ο Χριστιανισμός διαδόθηκε από πολύ νωρίς από τους πρωτόκλητους Αποστόλους Ανδρέα και Πέτρο, οι οποίοι ξεκίνησαν από την Αμισό, τη σημερινή Σαμψούντα και επεκτάθηκαν σε όλες τις περιοχές του Πόντου.

Το 2ο αιώνα είχε αρχίσει να εδραιώνεται ο Χριστιανισμός, αλλά η ουσιαστική επικράτησή του συνδέεται με τη δράση και το μαρτυρικό θάνατο του Αγίου Ευγενίου την περίοδο των διωγμών του Διοκλητιανού, στην Τραπεζούντα το 292 μ. Χ. Φρούρια και καταφύγια του Ποντιακού Ελληνισμού και της Ορθοδοξίας, στάθηκαν οι μεγάλες και ιστορικές Ιερές Μονές του Πόντου.

Παναγία Σουμελά

Βρίσκεται σε απόσταση 43 χλμ. από την Τραπεζούντα. Είναι το πιο φημισμένο Μοναστήρι του Πόντου και ιδρύθηκε το 386 μ.Χ. από τους μοναχούς Σωφρόνιο και Βαρνάβα. Κέντρο της λατρείας αποτέλεσε η εικόνα της Παναγίας της Αθηναίας.

Η Μονή με το πέρασμα των χρόνων απέκτησε φήμη και πλούτη με αποτέλεσμα να γίνει στόχος επιδρομών. Το 1931 ο μοναχός Αμβρόσιος Σουμελιώτης επέστρεψε για να πάρει την εικόνα της Παναγίας, το χειρόγραφο ευαγγέλιο του Οσίου Χριστόφορου και τον Σταυρό των Κομνηνών με το Τίμιο Ξύλο.

Η Μονή είχε πολλούς θησαυρούς όπως 67 χειρόγραφους κώδικες και 150 βιβλία , τα οποία βρίσκονται τώρα στο μουσείο της Άγκυρας, ενώ εικόνες πουλήθηκαν στην Οξφόρδη και το Δουβλίνο. Τέλος, η Μονή ανιστορήθηκε το 1951 στην Καστανιά Βεροίας.

Άγιος Ιωάννης Βαζελώνος

Το αρχαιότερο Μοναστήρι του Πόντου. Βρίσκεται στα νοτιοδυτικά της Τραπεζούντας σε λόφο απέναντι από το όρος Ζαβουλών. Ιδρύθηκε το 270 μ.Χ. στην περιοχή της Άνω Ματσούκας Τραπεζούντας.

Στη Μονή ασκήτεψαν ο Μέγας Βασίλειος, ο Γρηγόριος ο Ναζιανζηνός και ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος. Στα χρόνια των Κομνηνών και της Τουρκοκρατίας γνώρισε μεγάλη άνθηση και έγινε κέντρο γραμμάτων και λατρείας.

Χαρακτηριστική ήταν η μεγάλη βιβλιοθήκη που διέθετε, της οποίας μεγάλο μέρος καταστράφηκε το 1903. Λίγα κειμήλια γλύτωσαν την καταστροφή, όπως η εικόνα του Ιωάννη του Προδρόμου και το Ιερό Ευαγγέλιο.

Το καινούργιο Μοναστήρι βρίσκεται στους πρόποδες του Βερμίου, κοντά στο χωριό Άγιος Δημήτριος.

Άγιος Γεώργιος Περιστερώτας

Ιδρύθηκε το 752 μ.Χ., εγκαταλείφθηκε το 1203 και επανιδρύθηκε το 1393, με πρωτοβουλία του ηγουμένου Γρηγορίου. Μία πυρκαγιά το 1904 κατέστρεψε μέρος της πλούσιας βιβλιοθήκης και των κτισμάτων.

Ονομάστηκε έτσι από τα περιστέρια, αφού σύμφωνα με την παράδοση, 3 μοναχοί από τα δάση των Σουρμένων ύστερα από θείο όραμα βρήκαν και παρέλαβαν την εικόνα του Αγίου Γεωργίου και με οδηγούς τα περιστέρια έφτασαν σε έναν πελώριο βράχο ύψους περίπου 1.200 μ., όπου έχτισαν παρεκκλήσιο του Αγίου.

Σταδιακά το μικρό παρεκκλήσι αναπτύχθηκε σε μεγάλο Μοναστήρι. Διέθετε ξενώνα με 187 δωμάτια και μεγάλη βιβλιοθήκη που περιείχε 7.000 τόμους βιβλίων. Ανιστορήθηκε στο Ροδοχώρι Νάουσας όπου βρίσκεται η εικόνα του Αγίου Γεωργίου Περιστερώτα.

Παναγία Γουμερά

Χτίστηκε τον 10ο αιώνα από τρεις μοναχούς από το Ερζερούμ. Οι μοναχοί ήταν οι Σωφρόνιος, Παΐσιος και Λαυρέντιος. Το 1808 ανακηρύχθηκε Πατριαρχική και Σταυροπηγιακή με απόφαση του εθνομάρτυρα Γρηγορίου του Ε΄.

Διέθετε μεγάλη βιβλιοθήκη με πολλά βιβλία και χειρόγραφα. Τα πιο σπουδαία ήταν ένα πολύτιμο ευαγγέλιο από τα έργα του Χρυσοστόμου και το αρχαίο χειρόγραφο του Αριστοτέλη το οποίο μεταφέρθηκε με παράνομο τρόπο στο Παρίσι.

Το 1971 έγινε η ανιστόρηση της νέας Μονής στο χωριό Μακρυνίτσα Σιδηροκάστρου Σερρών.

Άλλες ιστορικές Μονές του Πόντου στα ανατολικά είναι η Παναγία των Βράχων, του Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου, η Μονή των Διακόνων, ενώ στα δυτικά είναι τα Μοναστήρια της Αγίας Βαρβάρας.

Μονή Θεοσκέπαστου-Kizlar Manastir

Η Μονή Θεοσκεπάστου, βρίσκεται στην δυτική πλαγιά του Μιθρίου όρους, ήταν το μοναδικό γυναικείο μοναστήρι στην επικράτεια των Μεγάλοκομνηνών. Ιδρύθηκε το 1340 από την Ειρήνη την Παλαιολογίνα, χήρα του αυτοκράτορα Βασιλείου και μητέρα του Αλέξιου Γ΄ Κομνηνού. Στην εκκλησία της μονής, βρίσκονταν οι τάφοι του δεσπότη Ανδρόνικου (1376), και του Μανουήλ Γ΄ Κομνηνού (1417).

Μετά την ανακαίνιση του 1843, η Θεοσκεπάστος παρέμεινε γυναικεία μονή μέχρι το 1922. Τώρα είναι μόνο ερείπια, αφού προηγουμένως μετατράπηκε σε στάβλο.

Ναός Αγίου Ευγενίου - Τραπεζούντα

Χτισμένος σε απόσταση 200 μ. ανατολικά της ακρόπολης της Τραπεζούντας. Πρόκειται για το ναό του πολιούχου της Τραπεζούντας, που ήταν μοιραίο να καταστραφεί δυο φορές πριν από την άλωση της πόλεως, το 1220 από τους Τούρκους και το 1340 κατά την διάρκεια μιας στάσεως.

Στο ναό μαρτυρείτε ότι ήρθε και προσκύνησε ο Ιωάννης ο Βουλγαροκτόνος και αργότερα στέφθηκε αυτοκράτορας ο Αλέξιος Γ΄ Κομνηνός (1349-1390). Ο ναός

μετά την άλωση μετατράπηκε σε μουσουλμανικό τέμενος, αλλά μέχρι το 1920 διατηρούνταν τοιχογραφίες, ανάμεσα στις οποίες ο Fallmerayer παλαιότερα είχε διακρίνει τις προσωπογραφίες των αυτοκρατόρων της Τραπεζούντας Αλεξίου Α΄ 1204 - 1222 και Αλεξίου Γ΄ 1349-1390. Οι τοιχογραφίες αυτές ευρίσκονταν στο εξωτερικό του ναού. Σήμερα λειτουργεί ως τζαμί.

Ναός Αγίας Σοφίας 13ος αιώνας Τραπεζούντα

Από τα παράλια Δυτικά της Τραπεζούντας η Αγία Σοφία δεσπόζει πάνω σ' ένα ύψωμα, πάνω από την θάλασσα. Η εκκλησία κτίστηκε πάνω, ή δίπλα σε αρχαίο ναό. Χτίστηκε από τον Μανουήλ Α΄ 1238-1263 με πρότυπο την Αγία Σοφία Κωνσταντινούπολης και διακοσμείται με θαυμάσιες τοιχογραφίες και μωσαϊκά, εξαιρετικά δείγματα τέχνης της εποχής του.

Μετατράπηκε σε τζαμί και έτσι τα μωσαϊκά καλύφθηκαν με σουβά. Το 1960 η τουρκική κυβέρνηση, απεφάσισε την μετατροπή του τεμένους σε μουσείο.

Κοντά στο ναό υπάρχει και τετραώροφος πύργος καμpanαριό, πολλοί το ταυτίζουν με παρατηρητήριο τοπικής σχολής αστρονόμων, επειδή στη μονή δίδασκε ο

αστρονόμος Κωνσταντίνος Λουκίτης.

Ναός Παναγία Χρυσοκέφαλος, Τραπεζούντα

Η Χρυσοκέφαλος ήταν ο ναός όπου γίνονταν οι στέψεις των Μ. Κομνηνών. Ο ναός έφερε την ονομασία χρυσοκέφαλος ήδη από την εποχή του Κωνσταντίνου Θ΄ Μονομάχου (1042-55).

Μετά την άλωση της Τραπεζούντας, το 1461 επαψε η Παναγία η Χρυσοκέφαλος να είναι Μητρόπολη. Η Παναγία η Χρυσοκέφαλος βρίσκεται στο Μεσόκαστρο και σήμερα λειτουργεί σαν Φατίχ Τζαμί (Τζαμί του Πορθητή). Είναι από τους παλαιότερους ναούς της πόλη, ο τωρινός ναός είναι κατασκεύασμα των Κομνηνών.

Πίσω από το άγιο βήμα, υπήρχε ο τάφος του Αλέξιου Δ΄, από το 1980 τα οστά του βρίσκονται στην Νέα Μονή Παναγία Σουμελά, στο Βέρμιο.

Πηγή: pontiaka.gr